

היליון מס' 139

כניסת שבת:
ירושלים: 19:12
ת"א: 19:28
חיפה: 19:21
באר-שבע: 19:29

יציאת שבת:
ירושלים: 20:31
ת"א: 20:33
חיפה: 20:35
באר-שבע: 20:32

יריית פתיחה / אישי פרי

הלא אם הוא איש רם בהשגות "רוחניות" עליונות, - האיך לא יראה בחזיון מסתורי זה, הנעשה בעיצומו של יום בהיר, מסר אלוקי בוטה? האיך יהא מסוגל להעלים את עינו הרוחנית מהסיפור הזה ולנהוג כלפי המתרחש מול עיניו בעין-בשר, כביכול הכל תקין?? מפעים!

אלא, ככל הנראה, שהיא הנותנת: בלעם לא מצליח לפענח את סוד החיים האפרוריים. חיי המעשה אצלו מנותקים מהווי הרוחני הגבוה והטמיר אליו יעפיל.

בלעם הוא 'מיסטיקן בשקל' נוסח "קבלה לעם". כשהוא יוצא מהקופסא הזעירה הזו, הוא כבר לא יהיה שם. יהיה אולי קוסם מגושם - אך נביא קדוש ודאי לא. **אפילו אם יימוטו מוסדי-תבל. אפילו אם האתון תפער פה...**

ואכן, ברגע האמת, כשהוא כבר מגיע לאוהלי ישראל וצופה במעונות השבטים, נופל לו גם נופל לו האסימון:

שימו נא לב: האיש לא יתפעם מלהט הלימוד של החבורה התורנית. אף לא מהתפילות הנרגשות והנלהבות של אנשיה. הוא יתפעם מההליכות. שכן, הם המהווים בבואה לאישיות גדולה.

בשבוע זה חוגג העם בישראל את שבוע הספר. "עם הספר" ישוטט לו בין דוכני הוצאות הספרים שבגן הפעמון בירושלים, ויתכבד בהנחות של 3 ב-100. בהחלט מרנינה היא הנהייה של עמנו אחרי הספר.

1. "קבלה לעם" - נוסח בלעם!

את זה כולם יודעים: בלעם בן בעור, הנביא-קוסם ממדיין מטכס עצה איך להצר את הריבוי הדמוגרפי של ישראל. הוא נמלך עם שרי מואב, ומבכר לגדף את ישראל ובכך לגרום אולי לבלימת גידולם המבורך. אך אופס, ברגע האמת, שעה שהוא מגיע למדבר והוא צופה באוהלי השבטים, הוא לא נותר אדיש, ולא להאמין, הוא דווקא פוצח בשיר הלל - במקום שיר הגידוף שהכין מראש. כל איש משתאה: מה הביא לתפנית הדרסטית אצל בן בעור? איזה 'קסם' הקסים את הקוסם, עד שהחליט לעשות פארסה?

נקדים: חוזה חזיונות אלוקיים הוא בלעם. בערפלי טוהר יימצא בשעות ליל, שעה שיעפיל למרומים. אבל משהו לא טוב קורה לו בסיפור הזה:

הנה, יוצא הוא בלעם עם האתון ושועט עימה לעבר המדבר - שם שוכן ישראל, על מנת לקללו. וכאשר דומה, כי היא נעמדת דום וממאנת בעיקשות להמשיך את המסע לעבר ערי ישראל, הרכוב עליה לא נכנע. הוא מצליף בה מכות עזות, עד שהפלא הבלתי-ייאמן מתחולל לו מול העיניים: האתון פוערת את פיה ומחלה לגעור בו בבלעם. והוא, איש הרוח הגדול, לא מצליח לפענח את הסוד, וממשיך לנהל דיאלוג ערני עם.. האתון המדברת. הפלא ופלא!

השבוע בגליון:

4

90 לפרס; "נישא מדינה' או 'סבא טוב'?"

הרב בן ציון נורדמן קורא להורים: "לא להלחץ מתבגרים"

3

"שבוע הספר"; תחושות עצובות ימים אחר

4

איש ירושלים, הרב גליס, מדבר על מיצגי האורז על החורבן

וכשבוע הבא: משוררים חוזרים קינה לירושלים האבלה! רק ב'פרשניית השבוע'!

גליון "פרשניית השבוע" - כ"י יהודי - זה חווייה!

עורך ראשי: הסופר אישי פרי. יועץ תוכן: יצחק העברי. הגהה: שמוליק כהן. לקבלת הגליון - מייל המערכת: abyisrael@gmail.com פלא: 0504116867.

יריית פתיחה / אבישי פרי (המשך)

אבל השאלה היא מה הספר עושה לנו. האם בגלל היותנו "עם הספר" נהיינו מתורבתים ואציליים יותר? האם לא כיבדנו תוספת של רשימה יפה של נקטלים לסטטיסטיקה העולמית? האם אכן למתורבתים דמינו? תחלמו לכם.

אצל היהודים גילה בלעם את סוד חדוות החיים: כשהרוח מעניקה לחומר אנרגיה. כשהיא בנזין לחיים השוטפים עצמם. כשהרוח מעדנת אפילו את החומר..

ידוע שהחכם אריסטו הפטיר פעם: "כשאני בולס אוכל - אינני אריסטו!". כבר קדמו בלעם. הוא אף גילה כי בעם היהודי רוחשת אנטי-תזה להיבט הבהמי הזה.

בהצצה חטופה לאוהלי ישראל קלט בלעם, כי היהדות איננו רק מנגנון רוחני היפה לשעתו, אלא הוא משנה את אופיים של החיים השוטפים והמפכים. באוהלים גילה בלעם כי היהדות הינה מגדול רב-עוצמה המעדן את חיי היום-יום.

הקשב נא, 'עם הספר'!

2. הדשא של השני לא ירוק יותר!

ועוד מילה אחת, ששמנו ליבנו אליה מתורף הדברים, ממש באקראי.

שירתו הפיוטית של בלעם כלפי אוהלי ישראל, בהחלט משובבת-לב. "מה טובו", יתמוגג, "אוהליך יעקב, משכנותיך ישראל".

ברש"י על אתר מסביר כי בלעם ראה שפתחי אוהלי שבט זה לא היו מכוונים ופעורים למול אוהלי חברו, ומכאן יצא נפעם. מדוע זה בעצם מעיד ש"טובו" האוהלים?

דומה, כי לאור יסוד ששינונו כבר בעבר, הדבר יכול לקבל משנה משמעות: כאשר אדם מתמקד בצלחת האישית שלו ולא עוסק בנגעי האחר, סימן הוא הדבר כי טוב לו. ההתעסקות בכיעור האחר מעידה, ואף יותר מכך, כי למשיח רע בנשמתו. עד שנזקק הוא לחספס זאת באמצעות החיטוט במגרעות האחר.

אולי באורח סימבולי משהו, אך כאשר בלעם בן בעור, הקוסם-נביא האומלל, מביט באוהלי ישראל בעיניים רושפות שטנה, הוא לא מצליח להיוותר אדיש למול המחזה העדין והסולידי שנגלה למול עיניו והוא מחל בשירה ספונטנית. זאת משום, שהוא רואה איך שאיש לא 'חופר' לאחר ומתעסק בביב שלו. הוא רואה כי כל שבט חי באוהלו שלו, ולא נתון לשיפוט צהוב ורכילותי של חברו. טאקט בלע"ז.

שירתו של בלעם הייתה שירה, אבל הייתה בה בשירה הזו גם אמירה ארוכת-טווח, לחיינו אנו - בישראל 2013: כאשר לא נתעסק בזוטות האחר, כאשר נדע לא לחרחר מדנים חברתיים, אזי נגלה כי טוב לנו.

הצניעות היהודית הפתיעה גם את בלעם התככן וצמא השנינה. "מה טובו", יפטיר-ישורר.

המסר אפוא, לא נשכח. לא נס לחו.

החכמתנו בלעם, החכמתנו!

בגדר מצוות לימוד התורה

בגמרא _ נדרים ח, א) שנינו: האומר אשנה פרק זה - נדר גדול נדר לאלוקי ישראל. והא מושבע ועומד מהר סיני, ואין שבועה חלה על שבועה. כיון דאי פטר עצמו בקריאת שמע שחרית וערבית, חלה השבועה הזו על הנדר ללמוד בשאר היום.

ובפירושו הר"ן (רבינו ניסים) תמה: הלא מצוות לימוד התורה היא לחדד את הידיעה של התורה, עד שיהיה המה דברי התורה מחודדים בפי הלומד (קידושין ל, א) - דבר שלא יקרה באמצעות קריאת שמע שחרית וערבית.

והיה נראה ליישב תמיהתו, לפי מה שידענו מחידושי רבי מאיר שמחה מדווינסק, אחד מהבולטים שב'אחרונים' ומחבר ספר 'אור שמח' על הרמב"ם, שקובע לאור לשון הרמב"ם, שחובת תלמוד תורה לא מתחילה אלא כאשר אדם פנוי מן עיסוקים אחרים - שאז-אז מושגת עליו חובת הלימוד, אך כאשר עוסק בעיסוק אחר - שוב מעיקר הדין איננו כלל חייב להגות בתורה. (ואין זה פטור מכורח מדין 'אונס' - אלא מעיקרו של דין). מעתה, מקום היה עימנו לומר, שגם בנדוננו שלנו, אם האדם עוסק כל יומו בדרך-ארץ (היינו: עיסוקי פרנסה), שוב איננו חייב מעיקר הדין להגות בהתורה.

ברם, היה לפיכך מקום לבדוק אם אופציית קיום מצוות לימוד התורה באמצעות קריאת שמע שחרית וערבית אכן תקפה רק לעמל-יום, ולא לכל אדם. (ובספר 'קרן אורה', לאחד מבכירי האחרונים, מצאתי שכך דין זה של קריאת שמע שחרית וערבית עם הדעה הסבורה (ברכות לה, ב) כי "הנהג בהם מנהג דרך ארץ" מלכתחילה - דבר שאומר כי יש לעסוק בעסקי העולם כל היום, מלבד שעת העיסוק בתורה), משמע שווים השניים. אלא, שעלגול קל בסוגיה המקורית (מנחות צט, ב) מעלה תובנה פשטנית כי כל אדם ראוי לפטור עצמו בשחרית וערבית - לאו דווקא יגיע-כפיים הטרוד במלאכתו.

אלא, שעיקרו של מהלך זה מתמוסס לנוכח התמיהה העזה הבאה: אף אם נניח כי אנו עוסקים ביגיע-כפיים שעיסוקו במלאכתו מסלק אותו מחובת תלמוד תורה בשעה זו, הרי בכל-אופן, אם כן מגיע ונודר לשנות פרק זה, סימן הוא הדבר כי עת זו פנויה כן פנויה היא לו ללימוד התורה - שוב מחויב מעיקר הדין בלימוד התורה, ויישובנו הנזכר נופל כלא היה - שכן עדיין האיש "מושבע ועומד מהר סיני", על מצוות תלמוד תורה המקורית.

שאלה: גיל ההתבגרות. הקונפליקט בין ההורים לילד בשיאו. איך עוברים תקופה זו במינימום חיכוכים?

תשובה:

בני נוער ומתבגרים נדמים לנו היום כסלעים קשים לפיצוח. קשה לרדת לסוף דעתם, לא תמיד ניתן לפצח ולהבין אותם בכל מיני מצבים ביום יום. בפרשת חוקת ראינו כי מסלע ניתן להוציא מים. גם רבי עקיבא למד כי מים שמטפטפים על סלע, מחלחלים בסופו של דבר.

אנו למדים מכאן ומכאן כי גם לתוך סלע נוקשה ניתן לחדור, ואין כמו מים שהם גם תורה וגם חיים כדי לעשות פעולה זו. אנו לומדים גם כי לאו דווקא בכוח ובמכה יש לפעול - כי אם דיבור: הציווי על משה היה לדבר אל הסלע ולא להכות.

בתקופה כזו שהנוער נדמה כהולך ומתרחק מהבנתנו, זה בדיוק הזמן לעבוד עמו כפי שלמדנו מהדוגמאות הנ"ל: **לטפף, לא להלחיץ ולא להתקיף, כי אם לשוחח ולהראות דוגמא. לבטח זה יחלחל. הדבר החשוב ביותר הוא להיות שם למענם.** ומעל הכל להחדיר בהם אמונה, לצייר להם את ההווה העבר והעתיד כמשהו טוב, להחדיר לדמיון שלהם מחשבות טובות. הלא-מודע לא מבחין בין מציאות ודמיון, אך הוא מכוון אותנו ואת התנהגותנו. כשמדברים בשפה חיובית, כשחושבים טוב, כשחווים גם במציאות וגם בדמיון דברים טובים, אזי יש סיכוי גדול שההתנהגות, הדרך והמסלול בו יבחרו יהיו חיוביים.

*הכותב הינו מייסד ומנהל מוסדות "מדעים ויהדות" בישראל

הכר את הרב

צוהר לרב בישראל

הרב: רפאל שמואלביץ'. מקום מגורים: ירושלים.

"תמיד הכרתי את אחי, רבי רפאל, כמזהיר באישיותו וכישרונותיו", אומרת לי השבוע, אחותו, הרבנית רבקה אזרחי, ואף מוסיפה: "הוא היה ועודו אוצר בלום של ידע בתורה".

מי שמעיין בכתבי ראש ישיבת מיר, הרב שמואלביץ', אכן עומד נפעם לנוכח הבקיאות המרשימה שהוא מפגין בכל סוגיה שעוסק בה. הוא פורס כשמלה את ההיבטים על התחום הנלמד משלל זוויות, תוך, כאמור, ציטוט מקורות רבים מן התלמוד לדברים. אין כל ספק - לא כל צורב מסוגל לרדת לנוכחי שיעורי הרב שמואלביץ'.

סליחה על הנימה האישית, אך תמיד זוכר אנוכי את הרב שמואלביץ', בנו של ראש ישיבת מיר המנוח, הרב חיים שמואלביץ', כאשר פוסע הוא ברחוב והוא מחווה בידי להכא ולהתם. נכון, ברחוב הוא הולך, אבל הוא ראשו נתון בטריטוריה שונה בעליל: הסוגיה התורנית הנלמדת. הוא מהורהר - אחוז-שרעפים אפילו.

בעבר, כאשר כוחותיו היו במונתיו, היה הרב ניצב מידי בוקר ב'סדר א' (סדר הבוקר) בבית המדרש 'מיר פרידמן' והיה שוקע בלימוד עם הלומדים. אף השיב על שאלות שהציגו בפניו. סדרי הלימוד במקום הותוו על ידו, ולפיו, אין כל מקום להתעכב בסוגיות הנלמדות, [כמקובל אולי בישיבות אחרות], אלא יש להקיפן יחד עם סוגיות נוספות הנושקות לחומר הנלמד ולכורכן גם יחד.

הרב שמואלביץ' ניכר גם בענוותנותו הגדולה. הוא לא יבחל מלהוריד את הפח לזבל. בז לכבוד.

בשנים האחרונות חלה הרב ברגלו מחלה קשה וחשוכת-מרפא המתישה את כוחותיו עד להחריד, למרבה הצער. בעולם היהודי מעתיקים כל העת לרפואתו של הרב - רבי רפאל בן חנה מרים.

תרבות - ספרות - דעות

מגזין "מקדש מעט" חדש/ סקירה

הרבה מגזינים יש בישראל. רבים מהם נכתבים בשביל פרנסה. ולפיכך החומרים לא תמיד הכי מרתקים. מה לעשות, צריך למלאות עמודים. אולם מגזין בתי הכנסת בישראל "מקדש מעט" היו"ל השבוע בפעם המי-יודע כמה, מביא תוכן עשיר ומאלף בכל עמוד. אין עמוד מיותר - הנכתב לריק.

הגיליון מגיע לכל גבאי בית כנסת בארץ. אין אחד מהם שפוסח עליו. והוא כנראה המגזין הראשון הנקרא מראשיתו ועד תומו.

הגיליון מכיל שלל נושאים, כמו למשל בסוגיות הבאות: חוזה טכנולוגי מיוחד המאפשר אבטחה של בתי כנסת, עיצובים חדשניים לבתי כנסת, ראינות עם אישים רבניים, ועוד.

לצד התכנים הללו, גם כותב השורות מפרסם מאמר מיוחד העוסק בתופעה החדשה: בתי כנסת אלמוניים ומשמימים שהופכים ל"כוללים" ערניים. במסגרת המאמר הזה מתראיינים, רק בשביל הטעימה, שני גבאי בתי כנסת - בקדימה ובחדרה המספרים על המתרחש בתחום.

בעבר רואיינו בגיליון רבנים בכירים בישראל, וניתן שופר לעמדות הלכתיות בהקשר לסוגיות טכנולוגיות מרתקות הנוגעות לבתי הכנסת.

"הגיליון שלנו הוא אובייקטיבי ונטול סקטור. 'פרוה' כזה", אמר לי פעם אלי בן הרוש, עורך המגזין. "אנחנו שייכים לכל הציבורים. הסקטור שלו הוא גבאי בתי הכנסת. ותו לא".

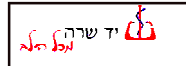
את התובנה הזו מאשש גבאי בית כנסת בבית שמש. "גיליון 'מקדש מעט' הוא הבית של גבאי בתי הכנסת בישראל", חורף בפניו יוחנן, גבאי בית כנסת בבית שמש. "כל נושא - מקצועי או הלכתי השייך לבית הכנסת, מיד מקבל את ביטויו המלא כאן. זהו בהחלט גיליון מרתק ועמוס תוכן תכליתי מאוד".

רפואה והלכה

שאלה: אדם חלש שלא יוכל לצום את שני הצומות - י"ז בתמוז ותשעה באב - את איזה מהם יעדיף?

תשובה:

כנודע, נסתפק בזה כבר גאון ההלכה, רבי אברהם דוד מבוטשאש. הלבטים בספק הזה הינם לאור מחלוקת הראשונים - הרמב"ן אל מול 'בעל המאור' בשאלת האם מותר לאדם להכניס עצמו למצב של אונס. שכן, הלא ברור הוא הדבר כי תשעה באב הוא צום חמור בהרבה משל י"ז בתמוז. אלא, שהאחרון מוקדם מן הראשון, והוא הוא שעומד למולו להכרעה כעת, ואכן, ישנו מקום לקיים הצום כהלכתו, אך ההתנגשות שתבוא לו בשעת צום תשעה באב, היא אונס לכל דבר והריהו אפוא פטור מן הצום, אלא שהכניס עצמו לאונס זה. על-כורחו אולי. עוד יש לדון מן המשתמע ב'תוספות' כי מאחרים את הקרבת הנסכים במקדש בשל איכותם (ראה יומא לד, ב), משמע מתחשבים באיכות ולא בשעה. בדילמה זו דשו פוסקי ההלכה רבות, והדעה הרווחת הננקטת הינה כי אין לאדם לשקלל שיקולים של עתיד - וכעת יצום בי"ז תמוז - על אף ההשלכה הישירה על צום תשעה באב.

המדור בחסות:

פינת האיחולים

מזל"ט לבבי!

לחבר וותיק ויקר, איש תורה בכל לב ונפש, אציל וזך המידות, כביר הרעיון, יחיאל תם, ורעייתו יחיו - עם הולדת להם בנם. יהונתן אשר במזל"ט. תזכו לגדלו לתורה, לחופה ולמעשים טובים!

עיתונאי 'יום ליום'

אקטואליה / ישראל פרץ

פרס חוגג 90; "נשיא מדינה" או "סבא טוב"?!

היום (שלישי) יצינו ב"ועידת הנשיא", 90 שנה לנשיא המדינה שמעון פרס. 90 שנה, בכל-אופן, זה די הרבה זמן וזו שעה לצ'ופר נחמד. אבל מה שמציק לי בכל הסיפור הזה, זו הצביעות הרבה ששוררת בתחום זה: פרס, זה עידן היה סמל לתכונות פוליטיות מסואבת. כשאמרו "פוליטיקאזי" בבוז, התכוונו לפרס. התרגילים הפוליטיים הסרוחים והקיצוניים לעיתים היו מתבשיליו. ציבורים רבים בישראל גם גינורו בשל עמדותיו החלמאיות בסוגית הסכסוך הישראלי-פלסטיני, אך הנה, לפתע פתאום, בבית הנשיא מטפחים את דמותו של פרס החדש - הנקי מכל רבב. ה"סבא הטוב" של הישראלים. פתאום ילדים מגני הדרום משגרים לו ציורי יקר, ואמהות תולות את תמונתו בסלון הבית. פתאום הכושי משנה את עורו. השאלה הקשה היא, איך זה פתאום קורה? אני מאוד מכבד את איילת פריש, דוברת הבית, שדואגת להתרגש מפרס הרבה יותר משמתרגש הוא בעצמו, אך לכל דבר יש טעם. פרס, עם כל הכבוד, זכור לשמצה בקרב ישראלים רבים וקלון על מצחו. "סבא טוב" אולי הוא כן, "נשיא מדינה" נכבד, מושא להערצה, ודאי שלא. ואולי, אולי בעצם, אני חושב לתומי, טיפוח הדמות הזו של פרס היא חלק ממסע היחצנות לעולם כולו? אולי פרס בעצם הוא "הדוגמן של המדינה" - ותו לא!?

כוס תנחומים

לידידינו, יו"ר אגף הרווחה בפי"ת, עושה ומעשה, רבי אשר שוקר הי"ו, עם פטירת אמו הצדקת, מרת רגיה ע"ה, בנחמת ירושלים ובהמשך פועלה תנחמו!

"מיינדנצ'יק ראה ביהודי, דבר קדוש"

בטקס חגיגי ורווי נכבדים, הושק השבוע הספר "מיינדנצ'יק - הקטר של חב"ד", המספר את סיפורו המופלא והפלאי של קטר הרכבת החב"ד"י שהצליח להתאהב גם על אנטי-דתיים במיוחד. אבישי פרי שוחח עם עורך הספר, הסופר שלומו חסקי, וניסה להבין מה גורם לחילוני כמוהו לכתוב ספר כזה >>>

"אינני איש חב"ד. אף לא הכרתי אישית את המנוח - קטר הרכבת המיתולוגי הרב מיינדנצ'יק, אך תמיד משכה אותי התופעה הזו שסימל האיש: איך כו-ל-ם מצליחים לאהוב אותו? איך הוא מצליח לחבר בין אנטי-דתיים לחלוטין לחרדים?" כך פותח הסופר שלומו חסקי בדבריו ל'פרשני'ת השבוע' כאשר נדרש הוא להסביר מה מביא אותו - ישראלי חילוני - להוציא לאור השבוע את הספר "מיינדנצ'יק - הקטר של חב"ד".

יובהר: לא מדובר בעוד קטר רכבת, או בעוד אחד ששימש יו"ר ועד כפר חב"ד. מדובר באגדה ששבתה את קסמם של רבבות יהודים - דתיים ואנטי-דתיים כאחד. "הרב מיינדנצ'יק ראה ביהודי, דבר קדוש", הסביר השבוע אחד הנוכחים בטקס השקת הספר, שנערך במתחם התחנה בתל-אביב.

"מיינדנצ'יק - הקטר של חב"ד". כריכת הספר.

הרב מיינדנצ'יק היה לאיש אמונם של שרים ורוזנים - כולל ראשי ממשלה ונשיאים - שראו בו אדם שניתן לשפוך בפניו את הלב. הם תמיד עלו למעונו כדי לשמוע חוות דעת. קשרים ייחודיים רקמו עימו ראש הממשלה שרון, כמו גם אנשי בטחון רבים. בטקס שנערך השבוע ציינו רבים ונכבדים את דמותו של הקטר שהתאפיין בעיניים יוקדות וניצנות שהצליחו להבליח לנשמה של כל יהודי באשר יהיה. הוא נפטר בשנת 2004, והוא בגיל 80.

"במסגרת נבירת בארכיונו האישי של הרב מיינדנצ'יק", מספר לנו חסקי, "גיליתי שהרבי מחב"ד האחרון כותב עליו כי 'התנהגותו היא מעל גדר אנושי'. וזאת לא בכדי: הוא הקריב המון למען יהודים. בספר אני מביא עובדות המעידות על אדם שנכנס ללב האש כאשר פורצת אש בקרון, ומגיע לשמחות של 'ידוענים' לשעבר - כמו היו בשיא פריחתם הפוליטית".

חסקי לא הוציא את החומר מהשרוול. הוא נדרש להמון יגיעה כדי להגיע לחומר ולמצותו עד תום. "אני אדם לא דתי וגם לא חסדי חב"ד", הוא אומר. "עובדה זו דרשה ממני להקדיש זמן רב כדי להבין את הלך-הרוח בחב"ד". שנה וחצי של תחקור בהווי חסידות חב"ד קדם לכתובת הספר; קיימתי אינספור פגישות בתחום הזה".

ועל הספר עצמו, בן ה-380 עמ', שקד חסקי באינטנסיביות. הוא ראיין, בין היתר, אישים כמו יואב גלנט, הרמטכ"ל ליפקין-שחק, השר לשעבר יוסי שריד, מזכירו של בגין יחיאל קדישאי, ועוד רבים - כולם מספרים על דמותו של הרב מיינדנצ'יק והחיבור הלבבי שרקם עימם.

אין רגע, שלומי, במהלך כתיבת הספר, שאתה שומע איזו עובדה על המנוח, והיא מחוללת בך רעידת אדמה פנימית שכזו? אין רגע שמה שאתה רואה ושומע עושה לך משהו בלב?

"אגיד לך משהו מעניין", משיב חסקי וגורם לי לסקרנות. "אנשים רבים שאלוני במהלך כתיבת הספר: 'אתה עושה כזו עבודת קודש; אולי כדאי שתחזור לשורשים? השבתי להם: 'אני קודם כל יהודי. יש לי שורשים. אני לא צריך לחזור אליהם. כי לא עזבתי אותם'".

לקראת סיום: תן עובדה אחת שהפעימה אותך במיוחד, אליה נחשפת במהלך כתיבת הספר?

"יש הרבה. אך קודם כל - העובדה שקומוניסט הופך לחרדי ואף למנהיג חב"ד", זה אומר בעיניי המון. דמות כזו היום, הייתה מאחה הקטבים".

"זה ירושלים מפלסטיק"

בשיחה בלעדית ל'פרשני'ת השבוע' ציון ימי אבלות 'בין המצרים' על המקדש החרב, נזכר איש ירושלים, הרב אברהם ישראל גליס, בזקני עיר המקדש שהיו מגירים דמעות כמים על "חורבן בית המקדש", מסביר מדוע ירושלים המתפתחת לא מעממת את החורבן, מתייחס למיצגים סביב העיר העתיקה, ומניח אצבע מאשימה > ירושלים של חושך

"ילד הייתי והמגיד הירושלמי' רבי בן ציון ידלר עומד בגרם המדרגות של 'שטיבלאך מאה שערים' והוא מיילל וצווח: 'בית המקדש בוער!, בית המקדש בוער!' (באידיש). מיד עליתי לגג בית הכנסת 'תפארת בחורים' הממוקם מעל המקום וצפיתי לכיוון העיר העתיקה במטרה לבדוק מהיכן מיתמרים ענני עשן אולי. ואין. אני יורד למקום ופונה לאבי מורי, רבי יעקב ז"ל ותמה: 'מה הוא אומר שבוער, שום דבר לא בוער בעיר העתיקה...'. הרב ידלר כל-כך המחיש את התחושה כי בית המקדש בוער שהיה נדמה לי שמש בית המקדש לפניי כמאכולת אש. זה נכנס בעצמות שלי. עובדה: אני זוכר זאת למעלה מחמישים שנה, כמו זה היה היום".

באנקדוטה זו פוצח איש ירושלים הרב גליס, ומעניק הצצה לחיבור של חכמי ירושלים עם המקדש העזוב והמבויש. "גדולי ירושלים בכו תמיד על חורבנו של בית המקדש", מודה הרב גליס, "הם היו מקוננים 'תיקון חצות' מידי ליל. זה כולל את הרב שלמה זלמן אוירבך, מגדולי ירושלים, הרב זוסמן, הרב זלוטניק, ועוד ועוד. הרב זוסמן היה יושב במנהרות הכותל וגועה בבכי תמרורים - כאילו בית המקדש החרב סמוך ונראה בוער מול עיניו. בירושלים של פעם כולם בכו בכי ממשי על החורבן כל יום. הרגישו שאיננו".

ירושלים 2013 משגשגת. איך ניתן להבחין ב"חורבן" בשעה שלכאורה ירושלים שגשגת ועולצת מתמדים? "זה נכון שירושלים משגשגת, אך הכל מפלסטיק. הכל מפותח, אך אין היום טעם לכלום: לא לעגבנייה ולא לשום ירק (ראה בגמרא סוטה מט, א). כל תקופה, חשוב להבין, שונה מהותית מהתקופה שקדמה לה. ירושלים לא נמדת בבנייה הפיסי. את ירושלים בנה הורדוס גם בעידן חורבנה. את ירושלים בונים כל הזמן. אך זה לא ירושלים. גם אם בונים את הר-נוף או כל שכונה אחרת; היא ממש כמו שכונה ד' באשדוד או ג' באשקלון. זה לא ירושלים של פעם - ירושלים של קדושה וטהרה, שכוהנים מסתובבים בה וצועדים לעבר בית המקדש בבוך להקרב הקרבן. אנו בוכים ומקוננים, כי אנו רוצים ירושלים אחרת. לא ירושלים מפלסטיק, כמו זו שאנו רואים אותה בעינינו היום. הכל בנוי יפה מאוד, אך זה לא זה".

כבוד הרב גליס, כרוח הימים והשעות, נשמח לקבל התייחסות לנושא מיצגי האור סביב חומותיה העתיקים של ירושלים ומרוץ ה'פורמולה' בסמוך להם?

"מהמיצג נראה כי המשיח כבר הגיע. צריך לזכור שזה עדיין לא קרה. המיצג זה בבחינת להאיר את החורבן- את החומות החרבות של העיר העתיקה. זה מזכיר לי את אותו אחד שבא עם קלרינט ללוויה.. 'כולם בוכים, אז שלפחות הקלרינט ילווה אותם מוזיקאלית' הטעים ברצינות..".

"מי שחתם שזה יהיה, הם הנציגים החרדים", מוסיף הרב גליס בקול זועם. "הם לא יוכלו להתחמק ולומר לנו לא שייכים לסיפור הזה. הם שותפים מלאים למיצג".

"זה לא ירושלים האמיתית". יהודים מתאבלים בכותל המערבי. צילום: פ. ד.

"ראשי ממשלות נועצו בו". ראש הממשלה ביבי נתניהו מצייץ בספר החדש.

סיפור לצום י"ז בתמוז

"צמת בגדול" / שרה פכטר

את החור שנפער כשרוק לבן בקצותיו, שמתי לב לכל הרגלים שרעדו מאימה, הם פחדו מעצמם, כולנו פחדנו מעצמנו שלא נתגבר, שפשוט נחטוף ונאכל.

וכאילו מישהו הקריא צוואה שציותה על כולנו לא לאכול, וכולנו כל הנשים והבנות שנתקבצו סביב השולחנות עמדנו ולא זענו. "נו, יהודיות תאכלו, מחר כבר לא יהיה", והחיוך השטני מרצד ומפזז בפניהם. וכולנו כל היהודיות עמדנו שם גוועות את אט.

החום התעצם ריח זיעה חריף עמד באוויר, אבל אף אחד לא ברק האושר שנוצץ מעיני.

"מי שלא אוכלת שתעמוד עם הידיים למעלה", עברה הפקודה האכזרית. כולנו תשושות עייפות תחת חום כבד הרמנו את הידיים.

כל כך הייתי גאה, גאה בנשים יהודיות אלו, שאני שייכת אליהם, לו רק יכולתי הייתי הולכת ומברכת אחת אחת, יכולתי לחוש את ברק האושר שנוצץ מעיני.

"אני..." נשימותיה הכבדות של מאשה הורידו אותי ממרום עולם הגאווה היהודית. חזרתי למציאות. לאה רצתה לגשת אליה, הגרמני לא נתן.

"רק מי שאוכלת יכולה ללכת", אמר הגרמני בחיוך שטני. לאה נראתה במצוקה תהומית כל ישותה זעקה.

"אני רעבה", לחשה מאשה את מה שכולנו לא ביטאנו: "אם אני לא אוכל - אמות תנו לי אוכל!" געתה בככי.

"לכי תאכלי", אמרו לה מספר נשים, יד הגאווה הורדה מעט מטה. מאשה ניסתה לסרב, לכד לא.

ניסתה לצעוד קדימה ונעצרה, מעדה ובמאמץ עליון קמה. נטועה על מקומי הבטתי בחיזיון, לאה התקרבה אל מאשה במהירות אחזה בזרועה.

"בואי", צעדו יחד לעבר השולחן, לאה נטלה פרי בירכה בקול ונגסה מהתפוח.

הייתי בטוחה שהעולם יתמוטט והכל נותר על מקומו, הפנים המיוזעות, העצמות הבלטות לאה שאכלה, ומאשה שהצטרפה לאכילה. מסיבה כלשהי התחיל לבי כואב, ואל רק לבי, כל גופי פתאום כבר לא יכולתי להתגאות בכך שאני גיבורה אמיתית.

כמה נשים פזלו אליהם עיניים, כעסו במקצת כאילו הם לאה ומאשה פגעו בעקרונן, שברו אותו, ורק אני הבנתי שלא צמה בגדול.

אזה אם היא כל כך גדולה מדוע הן השאר חשות בגדלות? למה כולם מביטים אליה כאילו היא הקטנה?

השאלה רחפה והתשובה באה לקראתה. לפעמים כשמשוה גדול, מרוב שהוא גדול לא יכולים לראות בשטח הראייה המוגבל, לא את תחילתו ולא את קצהו. השפלתי מבטי אל רבוע האדמה בו עמדו רגלי.

"לאה!" זעקתי ללא מלים, "מעשייך הם שורשי קיומי, ועצם הישרדותי מהם.

ידי הושטו קדימה, "לאה", והיא באה, קרבה צעדיה נעשו מהירים יותר ויותר.

"לאה האכילה שאכלת היא הצום הכי אמיתי, מאשה חבה לך את חייה, ואני חבה לך גם חיים, חיי הרוח. לאה צמת בגדול!!!"

מידי שנה, בערב צום תשעה באב, סבתא שלי, שאלוקים יאריך ימיה ושנותיה, מספרת לנו את הסיפור הבא:

"במחנה ההשמדה אושוויץ הרעב שלט בכולנו, חפשנו פירורים בין החריצים שברצפה. ובתוך הרעב הנורא ששרר שם גילינו חברות אמיתית מהי.

אני זוכרת כיצד חייל זרק לעברי עגבנייה לאחר שעות של עבודת פרך, חפרנו יום שלם באדמה, אין לי מושג למה הוא זרק דווקא לעברי עגבנייה גדולה בשלה. כשהגענו בחזרה לצריף, התחלקתי עם העגבנייה, לרגע לא חשבתי לאכול אותה לבדי. ואני גם זוכרת כיצד ערב אחד, אחת הבנות לא חשה בטוב.

מאשה נשמה בכבדות החיורון בפניה החוויר עוד יותר, לעיניים כבר לא היה מקום הם בלטו החוצה ידה לפתה בחזקה את מעט האוכל שקבלנו בקושי התיישרה על המיטה ואז בלעה מנתה במהירות ובשתיקה.

חרקה שיניה כמו על עתידנו העלוב. "אני רעבה" היא אמרה וכולנו שתקנו, וכי מה יכולנו לענות. נשימותיה כבדו, "אני לא מרגישה טוב בנות, הכל מסתובב". הסבתי פני אל הקיר נדף ממנו ריח עובש, וגם ריח קלוש של קש.

"קחי" שמעתי קול חרישי, הסתובבתי, לאה הגישה את מנת האוכל של למאשה. "תודה לאה", קולה הניחר מלא תודה.

בעיניים מצועפות הבטתי בלאה והשפלתי מבטי אל ידי, הבנתי שאי אפשר להגדיר את המלה חברה, חברות אמיתית זה למעלה מכל השגת אנוש, רציתי לרוץ ולחבק אותה ולומר לה שהמעשה שלה גורם ליצר ההישרדות שלי לפעול ביתר שאת. ימי בין המצרים, חשנו אותה כל כך חזק, מכל מקום ופינה נזעקו כל אותם מלאכי שטנה לדפוק על כל משטח שבלב, כשנמצאים שם בתוך הזוועה הסיוטים נדחקים על ידי סיוטים אחרים.

קול תפילה הגיעה לאוזננו. קמנו מהדרגשים לרגע, נעמדנו על קצות האצבעות וניסינו להציץ, לדעת מאין בא הקול, ולא ראינו מלבד מספר שוטרי אס. אס. אולי התפילה מהלב שלנו. מלמלה איטה, "שמע ה' קולי", ה' תשמע את הקול האמיתי שלנו שמתחבא בפנים בינות לקליפות של ייסורים ורעב.

כולנו געינו בככי. לעיתים נראה לי ההווה כסיוט שאתעורר ממנו ואמצא עצמי ליד אמא, כמו בימים עברו, מוחי שכאב המציאות הלא נתפשת ממש סדק אותו, התחיל מענה אותי, "מחר תשעה באב, אני אצום!". קצת מוזר לומר זאת שעה שהגוף מתייסר בייסורי הצום הארוך והמתמשך. ובכל זאת החלטתי: "אני חייבת לצום".

כמו קיר זכוכית שמראה הכל וכששולחים את היד נתקלים בשקוף הזה גמרנו לעבוד מוקדם קראו לנו להתייצב ברחבה, כולנו נעמדנו שם, השמש לא רחמה, קרניה טיילו לאורך הגוף הלוך ושוב וחוזר חלילה. בתווך עמדו שולחנות.

שולחנות ערוכים כמו צנחו מתוך עבר שנגוז ועליהם מפה לבנה ויפה ועל כל מפה סלסילות ובתוך הסלסילות לחם לבן, הלובר סינור את עיני, כאילו חזיון שלא מעלמא הדין נגלה לעיני, הפירות נראו עשויים פלסטיק.

ראיתי את הידיים הדקיקות בעיני כולם, ידיים דמיוניות. ראיתי